

Nevelőotthoni csodák?

Szeged város közgyűlése árvaház alapítását határozta el. A fiúintézet felépítésére a Kálvária utca és a Londoni körút sarkán álló üres telket jelölték ki. Első ütemben a Kálvária utcai front készül el, a másodikban a Londoni körúti. A határozatot a képviselők közfelkiáltással fogadták el. – Elsőoldalas tudósítás lehetett volna a Délmagyarországon, ha Szeged városának 1872-ben lett volna ilyen című napilapja. A fenti határozat 120 évvel ezelőtti keltezésű, de a legutóbbi közgyűlés napirendjén is szerepelt a Londoni körúti gyermekotthon.

„Ez nem szakma, de még nem is hivatás, ez az én létezési formám” – így összegezi munkásságát Lantos István tanár úr, akinek így nyugdíj előtt egy évvel egyetlen ósz hajszála sincs. Szerény, kevés beszédű. Nem szeret szerepelni. Csak a gyerekek között érzi igazán jól magát. Most is inkább csak udvariasságból tart szóval, míg az igazgató megérkezik. Akkor azonnal feláll, és búcsúzik.

– Megenged egy kérdést, tanár úr, mielőtt elmenne? Hol tölti a karácsonyt?

Elmosolyodik.
– Természetesen itt! Ki lenne azokkal a gyerekekkel, akiknek senkije sincs, ha nem a Tata?

– Ó az, aki harminchat év óta csak egy napot volt betegálmányban. Ahogy ő mondja, „ráfogtak valami infarktusfélét”, hát amiatt – mondja Barcsi Antal, a gyermekotthon fiatal igazgatója, amint idős kollégája kilépett az ajtón. – Sok ilyen fanatikus és jó pedagógus kellene.

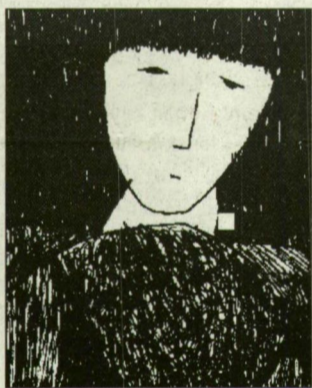
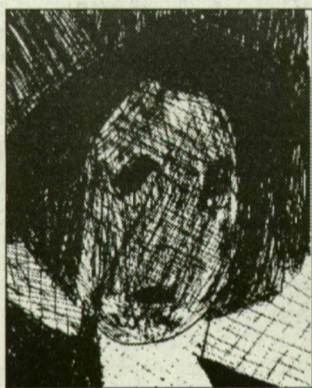
– A közömbös, rosszhiszemű közhit emberöltőkön keresztül előítéletekből húzott falat az ilyen intézmények köré. Sok a téveszme, hiányoznak az információk. Kiindulópontom: a kapuk álljanak nyitva. A „lelenc” szó keserű-kesernyész íztől egyszer s mindenkorra meg kell szabadulni. Ismerjék meg a munkánkat, a gyerekek életét, körülményeit. Azt, hogy itt nem kényelmes gyermek-felvigyázásról van szó, hanem kemény, konok küzdelem folyik azokért a születési vagy környezeti ártalmakkal megnyomorított, testi-lelki problémákkal küszködő gyerekekért, akik itt kell, hogy éljenek.

– Mennyi pénz kell ehhez? Milyenek a feltételek?

– Nem jók, de nem is rosszak. Hogy javítsunk a lehetőségeinken, a múlt évben létrehoztuk a „Gyermeksors Alapítványt” (MNB 289-98008-34080-1). A törzstőkénk már félmillió. Szegedi magányosok, vállalkozók és vállalatok támogatják az alapítványt. Ma is kaptunk például ötszáz forintot valakitől... Így könnyebben és hamarabb teljesül az a vágyunk: az itt élő gyerekeket minél tökéletesebb környezetben nevelhessük, szakmát adhassunk a kezükbe, vagy tehetségüknek megfelelő iskolába juttathassuk őket.

*

B. J. 14 éves. Ritkán néz fel, akkor sem igazán a szemembe, de

A fotó és a képek nem a nevelőotthonban készültek

egyáltalán nem barátságos. Edzésre indul, amikor megállítom.

– Mióta élsz itt?

– Én?... Hát... hároméves korom óta.

– Jól érzed itt magad?

– A bátyám is itt van.

– Miért jobb itt neked, mint otthon? Élnék a szüleid?

– Élnék, csak hát... csak, szóval... isznak.

– Mi az, ami itt nem tetszik, vagy nem jó?

– Hát... itt nincs kerékpár. Otthon van. Ha kimegyek oda, mindig biciklizek.

– Hallom, remekül focizol. Azt mondja a tanár úr, tehetséges vagy, csak lusta.

– Hát... hát a többi is jó. Csak néha... hát, szóval, néha van úgy, hogy valahogy nincs kedvem... – most felemeli a fejét, de valahová a messzibe néz. – Igaz, a múlt évben országos bajnokságot nyertünk.

– Továbbtanulsz, ha végzel?

– Szobafestő szeretnék lenni.

– Akarsz családot? Lesznek srácaid?

– Igen. – Talán most néz először igazán szembe velem. Határozott. – De nem adom... ide...

*

Györki Péter tanár úr a sport felelőse. Nem igazán sportos alkat, de szívesen foglalkozik a gyerekekkel.

– Nem csak foci van a világon – mondja, amikor megkeresem, és két emelet és két foglalkozás között megtalálom. – Épp az a jó, hogy mindenféle sportot kipróbálhatunk. A csapatverseny az egyik legjobb módszer a közösségnevelésben. Egymást segítik, egymásért izgulnak. Kisebbség és nagyok egy csapatban kapnak helyet.

*

– Hogyan kerülnek ide a gyerekek? – faggatom tovább Barcsi Antalt.

– Csak bírósági végzés alapján.

– Mit tudnak tenni, ha egy reménytelenül károsodott gyermeket kapnak?

– Reménytelen esetet nem ismerünk. Károsodott gyerekek vannak. Akik itt élnek velünk, valamilyen módon mind károsodottak. A szülők génjeit öröklik az alkoholmármorban fogantak, a terhesség alatti italizás miatt már a méhen belüli fejlődés szakaszában károsodottak. Vannak, akik a szüléskor sérültek, aztán olyanok, akiket az embertelen körülmények károsítottak testileg, szellemileg; akik születésük után nem hallhatták az anyai szívhangokat, nem kapaszkodhattak biztonságot keresve a mamába. Van olyan óvodásunk, aki hemofiliás. Négyéves, és minden pillanatban azért remegünk, nehogy valami sérülés érje, mert menthetetlenül elvérzik...

Ritkás, sápadtarany szálú haja gondosan fésült, szeme kék, tekintete érdeklődő. Vékony kis arca sápadt, de egészséges pír kap, amint mellélülök, és megsimítom fűrjeit. Nemrég ébredtek. Amíg az uzsonnára várnak, beszélgetünk. A bemutatkozás komoly kézfogságból és a nevek tiszta kimondásából áll.

– Én mindjárt iskolás leszek. Már tízéves vagyok. – Jobb kezét a magasba emeli, és négyet mutatva jelzi, hogy az annyi ám.

– Ma azt mondta az óvó néni, hogy ki tud verset, és tudok. – Énekelni kezd, csak úgy magának: „zsák, zsák, teli zsák...”

– Még mit tudsz? – próbálok a kedvében járni.

Csönd. Aztán hirtelen:
– Tudja mi leszek? – kérdi és szembebe fel-

nöttes szigorúság költözik.
– Nem tudom. Riporter?

– Áh! – türelmetlenül legyint és felokosít: – Batman! Az! Olyan nagy leszek – kezével határozatlan kört ír a feje körül. – Ilyen nagy karikám lesz és... és... mindenkin segíték.

*

Már a bölcsődékben is lehetne segíteni ezeken a gyerekeken, hogy ne váljanak halmozottan hátrányos helyzetű emberré. Az óvodákban külön foglalkozásokat érdemelnének. Megakadályozható a szellemi és testi leépülés.

Csodákat lehet tenni, csodákat, uram... – mondja az igazgató. – Három-öt év, mire itt egy-egy srácot testileg, lelkileg, szellemileg „felhozunk.” Aztán megjelenik a „szülő”, aki addig évekig rá sem nézett a gyerekre, és elviszi. Joga van hozzá... Nem tehetek semmit. El kell engednem. Igaz, a legtöbbje visszakerül. Otthonról szöki vissza. De milyen állapotban?! A családi környezet hatására visszafeljövde: iskolába nem járt, csavargott... Természetesen visszafogadjuk, s kezdetünk mindent előlről...

*

Nyílt tekintetű, barátságos, nyúlánk fiú. Többnek nézem, pedig ő is csak tizenéves. Koromfekete, rövid haja ápolat, nyírt. Bar-na bőre tiszta. Laza mozgásán látszik, hogy ő is sportol.

– Jó napot Tóni bácsi – köszön vendéglátómnak, és egyben nekem is.

– Mondd, nem tudod, ki az, akiről azt mondják: jól tanul, jól focizik, de inkább a lányokat szereti?

Egészséges fogsor villan elő szélesre nyíló ajkai mögül.

– Lehet, hogy én!

– Hogy kerültél ide?

– Édesanyám meghalt. Apám „leszállékolt”, meg iszik is. A nővérem az rendes hozzám. Őket

meglátogatom. Én meg itthon vagyok, már hét éve. A kiskölkök aranyosak. Szeretem őket. Kaja van, zsebpénzt is kapunk. Szeretnek.

– Soha nem jutott eszedbe, hogy megszökj?

– Némelyik hülye megteszi. Én? Minek?

– Mi hiányzik a legjobban?

– A lányok...

*

– Sokan járnak hozzánk. A nyitottság megteszi a hatását. Jönnek a keresztény értelmiségiektől, a tanárképzősök itt gyakorolnak, de ide járnak az egészségügyi főiskolások és a hathuszonnégyesből a fodrásztanulók, akik az itteni gyerekek haját tartják rendben. Így szélesebb körben válik ismertté a munkánk, az életünk, az eredményeink. Ne csak a rossz híradelmek terjedjenek. Tapasztalják meg: itt minden a gondjainkra bízott gyermekekért van.

– A szökések?

– Vannak, akik elmennek. Innen szökni képtelenség. Az ajtó kifelé is, befelé is nyitva áll. A nagyobbak próbálgatják az önállóságot. Többségük visszajön.

– Hányan lakják az otthont?

– Van kilenc óvodásunk, hat alsósunk, tizenegy felsősünk, tíz végzősünk a nyolcadikban, tizenkét szakmunkásunk és tizenegy fős a segédmunkáscsoport.

– Mit kértek a közgyűléstől?

– Státust, hogy minél kevesebb gyerek jusson egy-egy pedagógusra. A kérésünket elutasították.

*

– Sietsz?

– Benézek a kicsikhez. Elköszönök.

– Hogyhogy?

– Tizennyolc éves vagyok. Kitanultam egy szakmát és... most... most búcsúzom.

– Milyen szakmát szereztél?

– Műbútorasztalos vagyok.

– Gyönyörű szakma... Hol laksz majd?

– Alბérletben.

– Miért nem hazaa...?

– Én itt voltam otthon – barátságosan de határozottan véget vet a kérdezősködésnek, és benyit a kicsikhez. Egy „bátyus”, egy olyan „tesó”-féle elköszön.